

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ประจักษ์ทั่วไปแล้วว่าทรัพยากรป่าไม้ มีคุณค่ามากมายทั้งทางตรงและทางอ้อมมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เอาไว้ให้เป็นประโยชน์ยืนยาวตลอดไป ยิ่งในสถานการณ์ปัจจุบันแล้ว การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีความจำเป็นมากยิ่งขึ้น ถึงแม้อัตราการเพิ่มประชากรในประเทศจะลดลงเหลือร้อยละ 1.5 ต่อปีก็ตาม แต่การขยายตัวอย่างรวดเร็วของวงการอุตสาหกรรมที่ใช้ไม้เป็นวัตถุดิบ หรือทำเป็นสินค้าได้เพิ่มขึ้น ความจำเป็นที่จะต้องสงวนป่าเพื่อใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ หรือเป็นอุทยานแห่งชาติ และเขตอนุรักษ์สัตว์ป่ามีมากขึ้น ความจำเป็นในการจัดการป่าไม้ไว้เป็นต้นน้ำลำธาร เพื่อบรรเทาอุทกภัยและป้องกันการพังทลายของดินอีกทั้งเพื่อการชลประทานเพิ่มขึ้นตามลำดับ จะเห็นได้ว่าการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ในปัจจุบัน มุ่งเน้นการใช้ประโยชน์แบบเอนกประสงค์มากขึ้นกว่าการใช้ประโยชน์จากไม้อย่างเดียว จากการสำรวจเนื้อที่ป่าไม้ ปี 2504 พบว่า ประเทศไทยมีเนื้อที่ป่าไม้ประมาณ 171 ล้านไร่ หรือร้อยละ 53 ของเนื้อที่ทั้งประเทศ ในปี 2534 พบว่าเนื้อที่ป่าไม้ลดลงเหลือเพียง 85 ล้านไร่ หรือร้อยละ 26 ของเนื้อที่ทั้งประเทศ แสดงว่าในช่วงเวลา 30 ปี ที่ผ่านมามีป่าไม้ถูกทำลายไปกว่า 85 ล้านไร่ หรือในอัตราเฉลี่ย 3 ล้านไร่ ต่อปี พื้นที่ที่ถูกทำลายส่วนใหญ่อยู่ในภาคเหนือ (นิวัตติ, 2537 : 177-178) จังหวัดพะเยาเป็นจังหวัดหนึ่งที่อยู่ในภาคเหนือ จากการสำรวจเมื่อปี 2525 จังหวัดพะเยามีพื้นที่ป่าไม้ประมาณ 2,916,994 ไร่ จากพื้นที่จังหวัด 3,959,375 ไร่ หรือร้อยละ 73.67 ของพื้นที่จังหวัด (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพะเยา, 2526 : 3) แต่จากการสำรวจพื้นที่ป่าไม้ครั้งสุดท้ายเมื่อปี 2536 จังหวัดพะเยาเหลือพื้นที่ป่าไม้อยู่เพียง 1,564,844 ไร่ หรือร้อยละ 39.52 ของพื้นที่จังหวัด (กรมป่าไม้, 2536 : 3) ซึ่งนับว่าเป็นอัตราการสูญเสียป่าไม้ที่น่าเป็นห่วงยิ่ง

จากปัญหาทางด้านทรัพยากรป่าไม้ดังกล่าวข้างต้น จึงจำเป็นต้องมีการดำเนินการ และหามาตรการในการป้องกันแก้ไขด้วยวิธีการที่ถูกต้องและเหมาะสมโดยเร่งด่วน โดยกำหนดให้มีการพัฒนาในด้านต่างๆ ไปพร้อมๆกัน รวมทั้งมีมาตรการส่งเสริมให้มีการศึกษาด้านอนุรักษ์ป่าไม้ในทุกระดับ ให้ประชาชนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และตื่นตัวต่อปัญหา และอันตรายที่เกิดจากความเสื่อมโทรมของทรัพยากรป่าไม้ ทั้งนี้เนื่องจากผลของการให้ความรู้ ความเข้าใจนั้นสามารถปรับปรุงและปรุงแต่งทัศนคติ พฤติกรรม ตลอดจนเจตคติอันดี และก่อให้เกิด

ความสำนึกแห่งความรับผิดชอบ ทางด้านสิ่งแวดล้อมได้ (สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ 2524 : 127) จากนโยบายและการอนุรักษ์ป่าไม้ของกรมป่าไม้ หลายๆข้อหนึ่งนั้นคือการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ให้การศึกษาแก่เยาวชน และประชาชนทุกระดับได้ทราบถึงประโยชน์คุณค่าของป่าไม้ โทษในการทำลายป่าไม้ ตลอดจนถึงวิธีการอนุรักษ์ป่าไม้ โดยมุ่งให้ตระหนักถึงความสำคัญของป่าไม้ และสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติได้ (วินัยและบานชื่น, 2537 : 96) ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีนโยบายให้นักเรียน นักศึกษาตระหนักถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดความสมดุล เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพแวดล้อม (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2534 : 449) และจากประสบการณ์ที่ผ่านมาของผู้วิจัย พบว่า มีนักเรียนที่อาศัยอยู่ในชุมชนซึ่งอยู่ใกล้กับแหล่งไม้ได้มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในการทำลายป่าไม้นั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาหาความตระหนักของนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพะเยาที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้วว่า มีความตระหนักมากน้อยเพียงไร และหาความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักของนักเรียนมัธยมศึกษาต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยถือว่าความตระหนักนั้นเป็นความรู้สึกที่รับผิดชอบของบุคคลที่สำนึกถึงสิ่งต่าง ๆ ในปรากฏการณ์โดยผ่านการเรียนรู้ อันจะนำไปสู่ความพร้อมที่จะแสดงการกระทำ หรือพฤติกรรมต่อไปการศึกษาถึง ระดับความตระหนักของนักเรียนสามารถใช้เป็นแนวทาง ในการที่จะส่งเสริมหรือจัดกิจกรรมในการถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความตระหนักของนักเรียนมัธยมศึกษาต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับความตระหนักของนักเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
3. เพื่อศึกษาถึง แนวคิด และข้อเสนอแนะของนักเรียนมัธยมศึกษาต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในอนาคต

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อเป็นข้อมูลให้กับโรงเรียนหรือหน่วยงานอื่นๆ ใช้เป็นแนวทางในการให้ความรู้ และสร้างจิตสำนึกให้เยาวชนได้เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้นอกจากนี้ยังสามารถใช้เป็นแนวทางเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่นๆ ต่อไปได้

สมมติฐานในการวิจัย

ความตระหนักของนักเรียนมัธยมศึกษาต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีความสัมพันธ์กับ เพศ ระดับการศึกษา ผลการศึกษา อาชีพผู้ปกครอง ภูมิสำเนา ประสบการณ์ในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และการได้รับข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ขอบเขตและวิธีการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ของนักเรียนมัธยมศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ คือ

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ประกอบด้วย

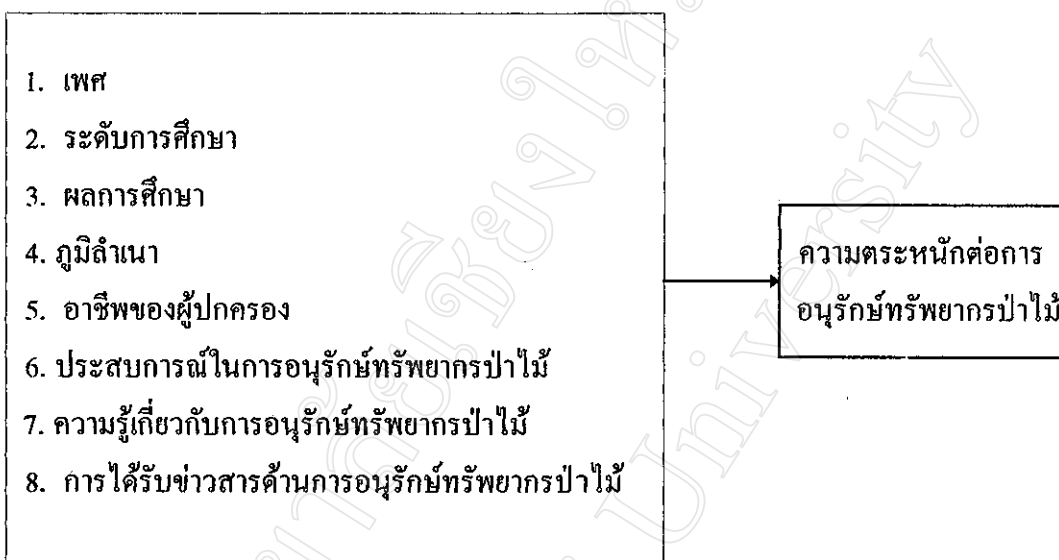
- 1.1 เพศ
- 1.2 ระดับการศึกษา
- 1.3 ผลการศึกษา
- 1.4 ภูมิสำเนา
- 1.5 อาชีพของผู้ปกครอง
- 1.6 ประสบการณ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
- 1.7 ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
- 1.8 การได้รับข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ

ความตระหนักของนักเรียนมัธยมศึกษาต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

นิยามศัพท์

1. ความตระหนักของนักเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง ความตื่นตัว หรือการเกิดความรู้สึก รับผิดชอบต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ การวัด ความตระหนักใช้วิธีการให้ คะแนนสำหรับคำตอบซึ่ง มี 3 ทางเลือก คือ เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย
2. นักเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง นักเรียนในระดับ ม.1 - ม.6 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ประจำอำเภอสังขละบุรีศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของจังหวัดพะเยา
3. ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาของนักเรียนที่แยกเป็น มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย
4. ผลการศึกษา หมายถึง ระดับผลการศึกษาของนักเรียนในปีการศึกษาที่ผ่านมาโดยนำ ผลการศึกษามาแบ่งเป็นช่วง
5. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้คือ การใช้ทรัพยากรป่าไม้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดมี ประสิทธิภาพมากที่สุด รวมถึงการป้องกัน และการบำรุงรักษาทรัพยากรป่าไม้
6. ประสบการณ์การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง การที่นักเรียนมัธยมศึกษามีส่วนร่วมในโครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านการอนุรักษ์ เช่น การร่วมปลูกป่า หรือการรณรงค์ ไม้ให้ตัดไม้ทำลายป่า เป็นต้น

7. ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ทั้งวิธีการ และความสำคัญจำเป็นของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ วิธีการวัดความรู้ ทำโดยสร้างแบบทดสอบความรู้ ถูกได้ 1 คะแนน ไม่ถูกและไม่ตอบได้ 0 คะแนน

8. การได้รับข่าวสารด้านการอนุรักษ์สื่อต่าง ๆ หมายถึง นักเรียนมัธยมศึกษาได้รับข้อมูลข่าวสารจากบุคคล และจากสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

9. ภูมิสำเนา หมายถึง สถานที่อาศัยของนักเรียนมัธยมศึกษาอาศัยอยู่ในปัจจุบันแบ่งเป็นเขตเมืองและเขตชนบท โดยเขตเมืองคือ เขตเทศบาล และเขตสุขาภิบาล

10. อาชีพของผู้ปกครอง หมายถึง อาชีพของผู้ปกครองของนักเรียนที่อยู่ในภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร